

תקציר

- ✓ המסחר העולמי בבד לא ארוג עלה בשנת 2017 בכ- 7% והסתכם בכ-15\$ מיליארד בערכים נומינליים. היצואניות הבולטות בעולם של בד לא ארוג הינן סין, גרמניה, ארה"ב ואיטליה והן מרכזות יחדיו כמחצית מהיצוא העולמי. ישראל הייתה היצואנית ה-15 בגודלה בעולם בשנת 2017, כאשר היצוא הישראלי של בד לא ארוג מסך הסחר העולמי בסחורה זו הינו גבוה ביחס לנתח של פעילות הסחר הכוללת שלה.
- ✓ סך היצוא הישראלי של בד לא ארוג בערכים נומינליים הסתכם בכ-330 מיליון דולרים בשנת 2018, שהייתה שנת שיא הן מבחינת המכר הכספי והן מבחינת המכר הכמותי. בתקופה האחרונה העלייה בביקושים משותפות הסחר המרכזיות תמכה בגידול נאה ביצוא הנומינלי. כך, במחצית הראשונה של שנת 2019 עלה היצוא הנומינלי מישראל בכ-19%, קצב צמיחה הזהה לזה שאפיין את שנת 2018.
- ✓ המחירים הדולריים בסין של חומרי גלם נבחרים לייצור בד לא ארוג, כגון חוטי פוליאסטר וויסקוזה, מצויים בירידה על רקע התמתנות במחיר הנפט, התחזקות הדולר ועודף כושר ייצור. במבט קדימה, אלו צפויים להוסיף לרדת בטווח הקצר.
- ✓ במבט קדימה, צד הביקוש צפוי להקשות על היצוא הישראלי של בד לא ארוג בשנת 2020 ביחס לשנת 2019, כך לפי העולה מן התחזיות בנוגע לצריכה הפרטית בשווקי היעד של היצוא הישראלי של בד לא ארוג (ארה"ב, גרמניה, בריטניה, פולין וברזיל).
- ✓ הסיכונים המרכזיים הניצבים בפני הפעילות של החברות הישראליות בענף הינם: ריכוזיות בצד הלקוחות; שינויים רגולטוריים וצרכניים בנושאים סביבתיים; ופעילות בשווקים מתפתחים (נכון רק לחלק מהחברות).

החטיבה לשוקי הון < אגף כלכלה

גילי בן אברהם

ייצור בד לא ארוג

אוקטובר 2019

רקע

תוצרי תעשיית הבד לא ארוג מהווים חומרי ביניים לייצור מוצרים סופיים במגוון תחומים, עיקרם בתחום מוצרי ההיגיינה והטיפוח האישי (טיטולים, מגבונים, תחבושות, מטליות וכו'), אך גם בתחום הרפואה, תעשיית הרכב, תעשיית הטקסטיל, ייצור רהיטים ועוד. ישנן מספר שיטות טכנולוגיות לייצור בד לא ארוג (ביניהן, Water Entanglement, Chemical Bond, Needle Punch, Thermo Bond) הנבדלות זו מזו בין היתר באיכות ותכונות הבד המיוצר ובצריכת חומרי הגלם, ולכן גם בשימושי השונים. בישראל ישנן ארבע חברות ציבוריות המייצרות בד לא ארוג: עלבד, שלא"ג, ספאנטק ואבגול, חברות אלו מחזיקות בקווי ייצור מקומיים לצד קווי ייצור בחו"ל, בדרך כלל בסמוך לשווקי היעד הסופיים, בין היתר בסין, ארה"ב, הודו ועוד. מרבית הפעילות של חברות אלו מתמקדת בייצור מוצרי ביניים ולא מוצרים סופיים (להוציא עלבד), כלומר אין להן קשר ישיר עם צרכנים. בנוסף, מרבית המכירות של חברות אלו הינן בחו"ל (בין אם הייצור נעשה בארץ ובין אם לאו), כך כפי העולה מהדוחות הכספיים של החברות הללו - 92% מהמכירות של עלבד ב-2018, בספאנטק 100%, באבגול 97%, ובשלא"ג 90% מקטגוריית מוצרי הטיפוח.

לוח 1- סחר עולמי בבד לא ארוג		
2017	2016	
15	14	סך ייצוא עולמי במיליארדי \$
		משקלן של מדינות נבחרות מסך הייצוא
17.5%	18.3%	סין
13.7%	13.5%	גרמניה
12.4%	12.7%	ארה"ב
8.0%	7.8%	איטליה
4.6%	4.7%	יפן
3.2%	3.5%	צרפת
3.2%	3.1%	טורקיה
1.9%	1.8%	ישראל
		משקלן של מדינות נבחרות מסך היבוא
9.6%	10.3%	ארה"ב
7.6%	7.3%	גרמניה
6.4%	6.4%	סין
5.8%	5.4%	יפן
4.2%	4.3%	מקסיקו
3.6%	3.6%	בריטניה
3.3%	3.2%	פולין

היצוא העולמי של בד לא ארוג הסתכם בשנת 2017 בכ-15 מיליארד \$ ומשקף עלייה של 7% בהשוואה לערך הנומינלי של הייצוא בשנת 2016 (ראה/י לוח 1). נראה כי גם בשנת 2018 נרשמה עלייה בערך הנומינלי של הייצוא העולמי, אם כי לא ניתן לציין את שיעור הצמיחה במדויק מפני שטרם פורסמו הנתונים לשנה זו עבור כל המדינות (וביניהן סין יצואנית חשובה). אולם, תחת הנחה שמרבית, שהייצוא מסין דמה ליצוא בשנתיים הקודמות מדובר בצמיחה של כ-5% ככל הנראה.

עיקר הייצוא העולמי מרוכז בארבע מדינות: סין, גרמניה, ארה"ב ואיטליה, המאגדות יחדיו כ-52% מהייצוא. מלבדן ישנן עוד עשרות בודדות של יצואניות בינוניות בגודלן ששיעור הייצוא שלהן מסך הייצוא העולמי נע בין 1%-4%, וביניהן ישראל. בשנת 2017 הייתה ישראל יצואנית הבד לא ארוג ה-15 בגודלה, וניתן לקבוע כי הייצוא הישראלי של בד לא ארוג בשוק הבד לא ארוג העולמי הינו משמעותי בהשוואה להיקף הייצוא הכולל שלה מסך הסחר העולמי. זאת, משום שסך הייצוא הישראלי הנומינלי של סחורות היווה כ-0.4% מסך הייצוא העולמי בשנת 2017, ואילו סך הייצוא הישראלי הנומינלי של בד לא ארוג היה גבוה מכך והיווה כ-1.9% מהייצוא העולמי בשנה זו.

מעניין לציין כי חלק מהיצואניות הגדולות הן אף יבואניות גדולות של בד לא ארוג, דוגמת ארה"ב, גרמניה, סין ויפן, ייתכן כי הסיבה לכך נעוצה בייצור גבוה של מוצרי צריכה סופיים (מגבונים, טיטולים וכו') במדינות אלו, כך שהתפתחה בהן תעשייה חזקה של בד לא ארוג, השוק של המוצרים הראשוניים.

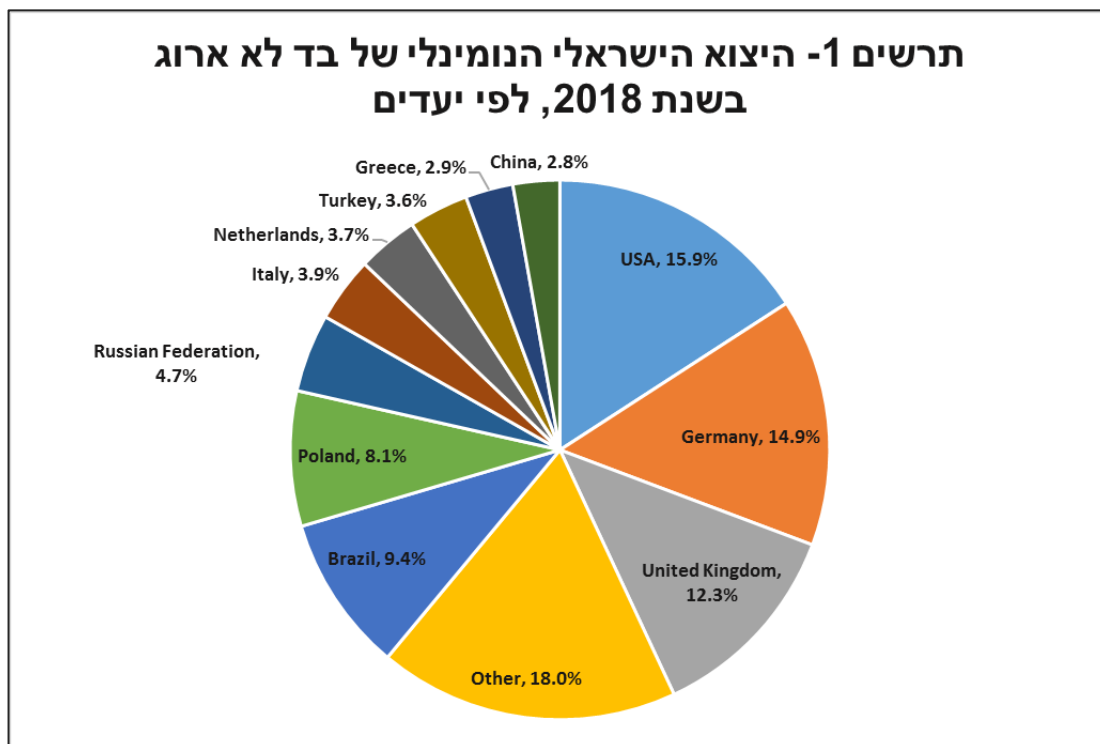
הייצוא הישראלי של בד לא ארוג מצוי בעלייה בשנים האחרונות

הייצוא הישראלי של בד לא ארוג בערכים נומינליים עמד על כ-328 מיליון \$ בשנת 2018, סכום זה גבוה בכ-18% מהייצוא הישראלי בשנת 2017 והוא הגבוה שנרשם מאז 2008, גם במונחים כמותיים (80,000 טונות בהשוואה לשיא הקודם ב-2014 שעמד על 70,000). שותפות הסחר המרכזיות של

¹ הנתונים נשלפו ממסד הנתונים של האו"ם (UNCOMTRADE). הסחורה הנבנת - Nonwovens; whether or not impregnated, coated, covered or laminated.

² נבהיר, הייצוא כולל אך ורק סחורות שיוצאו מישראל. כלומר, הייצוא של חברות ישראליות המחזיקות בקווי ייצור מחוץ לישראל לא נכלל בחשבון זה.

ישראל בבד לא ארוג בשנת 2018 היו ארה"ב, גרמניה, בריטניה, ברזיל ופולין (ראה/י תרשים מס' 1), כאשר היצוא הישראלי לאיחוד האירופי היה שווה ערך לכ-52% מסך היצוא הישראלי של בד לא ארוג בשנה זו. בשנים קודמות התמונה הייתה די דומה מבחינת הרכב המדינות, אך תוך שינוי במשקלות של היצוא למדינות המרכזיות. כך לדוגמא, נתח היצוא לארה"ב היה משמעותי יותר בעבר (26% מסך היצוא בשנת 2014) ורק לאחרונה הפכו ברזיל ופולין ליעדים מובילים ביצוא (0.5%-1.7% ב-2014, בהתאמה), בעוד ששיעור היצוא לרוסיה וטורקיה מסך היצוא נחלש (8%-7.5% בשנת 2014, בהתאמה).

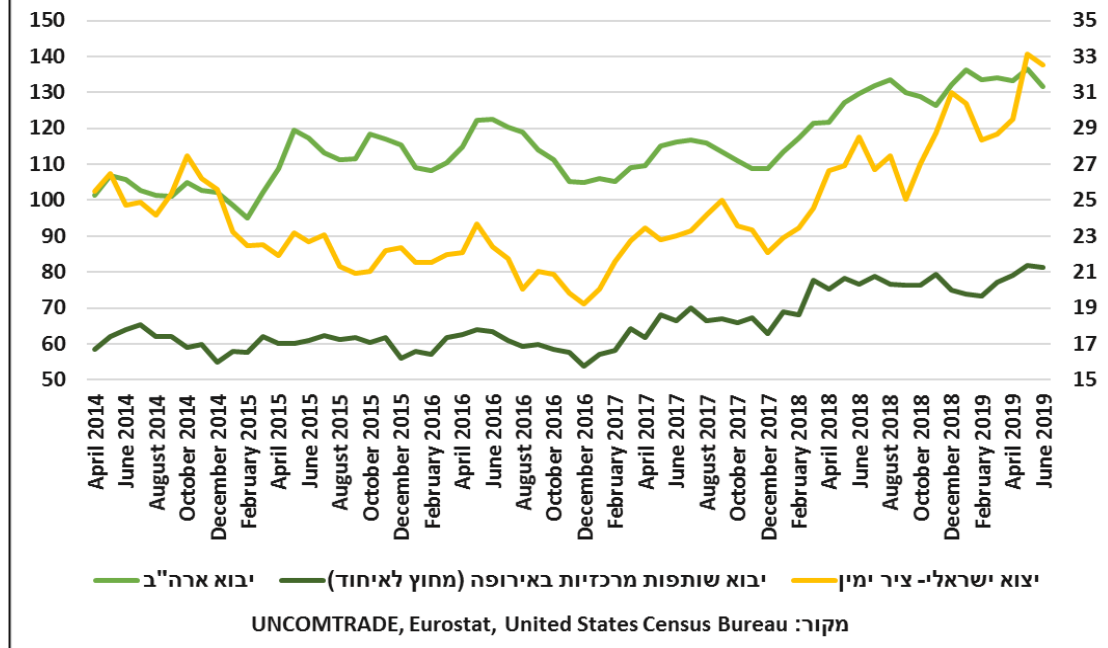
מתרשים מס' 2 ניתן ללמוד כי לאורך מרבית התקופה שבין תחילת 2017 ועד היום היבוא הנומינלי של בד לא ארוג בקרב שותפות הסחר המרכזיות של ישראל, ארה"ב ומדינות נבחרות באירופה³, היה מצוי בעלייה, כך שנראה כי עלייה בביקושים תמכה בגידול ביצוא הישראלי של בד לא ארוג בתקופה זו. בנוסף, סביר להניח כי להגדלת כושר הייצור של חברת אבגול (פתיחת קו ייצור בדימונה) ברביע השלישי של 2017 הייתה תרומה לגידול זה.

יחד עם זאת, בתקופה המוקדמת יותר המוצגת בתרשים 2, דהיינו בשנים 2014-2016, חלה עלייה ביבוא של בד לא ארוג לארה"ב ויציבות ביבוא של בד לא ארוג למדינת הנבחרות באירופה, במקביל לירידה ביצוא הישראלי, במונחים נומינליים. נתוני היצוא הישראלי המפורטים לפי מדינות לשנים אלו מצביעים על ירידה ביצוא הישראלי לארה"ב ולגרמניה, כאמור על אף עלייה ביבוא ממדינות אלו. מכך ניתן להסיק כי לא ירידה בביקושים הובילה לירידה ביצוא הישראלי בשנים 2014-2016. בין הגורמים שכן הובילו לירידה ביצוא הנומינלי בשנים אלו ניתן לציין את הירידה במחירי המכירה בשנת 2016 על רקע ירידה במחירי חומרי הגלם, וכן תקלות בקווי הייצור של ספאנטק, אחת מהחברות המובילות בייצור הישראלי, כמו גם העברה של קווי ייצור מישראל למדינות אחרות.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2019 עלה הייצוא הישראלי הנומינלי של בד לא ארוג בכ-19% בהשוואה למחצית המקבילה ב-2018. זאת כאשר יש לציין כי שנת 2018 היוותה שנת שיא הן מבחינת מכר כמותי (80,000 טונות בהשוואה לשיא הקודם של שנת 2014 שעמד על 70,000) והן מבחינת מכר כספי.

³ גרמניה, בריטניה, פולין, הולנד ואיטליה. היצוא הישראלי של בד לא ארוג למדינות אלו עמד על כ-43% מסך היצוא הישראלי של בד לא ארוג ב-2018. נתוני היבוא מתייחסים ליבוא ממדינות המצויות מחוץ לאיחוד האירופי בלבד.

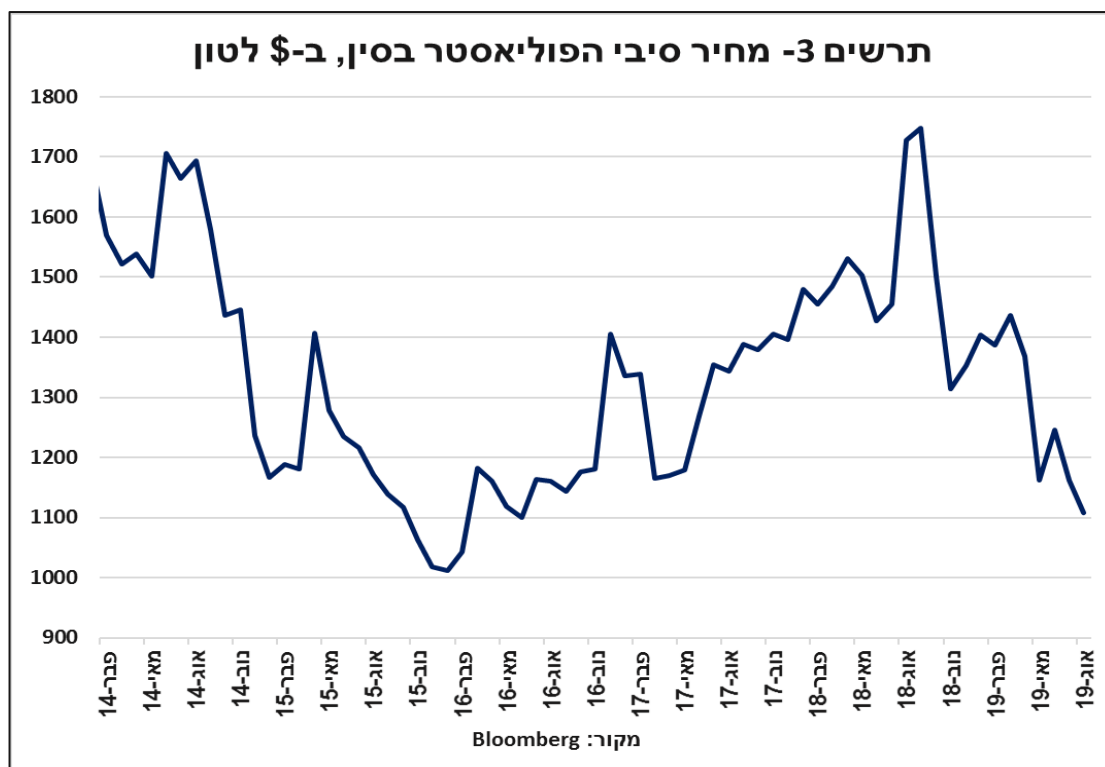
**תרשים 2- סך היצוא הישראלי וסך היבוא של שותפות
הסחר המרכזיות של בד לא ארוג, במיליוני \$
נתונים מקוריים, ממוצע 3 חודשים**

מתחילת 2019 המחירים של חוטי הפוליאסטר והויסקוזה בסין מצויים במגמת ירידה, הצפויה להימשך בטווח הקצר

ישנם מספר חומרי גלם מרכזיים בייצור בד לא ארוג, ביניהם: סיבי פוליאסטר, סיבי ויסקוזה וגרגירי פוליפרופילן. מתחילת שנת 2019 ירדו מחירי הפוליאסטר במונחי דולרים בסין, המרכזת שיעור ניכר מהביקוש העולמי בשוק החוטים והסיבים. כך, בשמונת החודשים הראשונים של השנה ירד המחיר המקומי של חוטי פוליאסטר בכ-15% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (ראה/י תרשים מס' 3). ירידה ניכרת במחיר הדולרי נרשמה הודות לירידה במחיר הנפט במאי 2019 המשמש כחומר גלם מרכזי בייצור סיבי הפוליאסטר, וכן הודות להתחזקות הדולר בהשוואה ליואן הסיני שהחלה ברביע השני של 2019. גם מחירי הויסקוזה בסין מצויים בירידה החל מאמצע 2018, על רקע העלייה בקיבולת הייצור המקומית של סחורה זו. אם כי לאחרונה יצרנים מקומיים החלו להשבית קווי ייצור על מנת לבצע פעולות תחזוקה ולהפחית את עודף הייצור בשוק זה, כך שלעת עתה המחיר בחודשים יולי-אוגוסט נותר יציב עקב פעולות אלה.

במבט קדימה, המחירים של סיבי פוליאסטר וויסקוזה, שהינם תנודתיים מאד, צפויים להוסיף לרדת בטווח הקצר, באחרון, בשל עודף הייצור הקיים בשוק הצפוי ללחוץ את המחיר כלפי מטה.

במבט קדימה, שנת 2020 צפויה להיות מאתגרת משנת 2019 בשל ירידה חזויה בקצבי הצמיחה של הצריכה הפרטית בבריטניה, ארה"ב ופולין

שימוש הקצה של מרבית היצוא הישראלי של בד לא ארוג הינו לצריכה שוטפת, כאמור לעיל, בשוק הטיפוח האישי וההיגיינה, לפיכך, למגמות של הצריכה הפרטית ביעדי היבוא משמעות מהותית על הביקוש למוצרי הבד הלא ארוג המיוצאים מישראל. מלבד זאת, עשויים להיות גורמים נוספים התומכים בגידול בצריכה הפרטית של מוצרי היגיינה וטיפוח אישי כגון ריבוי טבעי, עלייה ברמת החיים והתרחבות מעמד הביניים בשווקים מתפתחים בד בבד עם עלייה במודעות לחשיבות ההיגיינה בשווקים אלו.

מבט על תחזיות הצמיחה של הצריכה הפרטית בשווקים המובילים ביצוא הישראלי (ראה/י לוח 2)⁴ מעלה כי בשנת 2019 הצריכה הפרטית בקרב השווקים המובילים באירופה צפויה להתחזק במקצת בהשוואה שנתית אך צפויה להיחלש בשנת 2020, כאשר עננה כבדה מרחפת מעל הפעילות הכלכלית בגרמניה על רקע תלותה בענפי התעשייה ובסחר העולמי ובבריטניה על רקע אי הודאות בנוגע להיפרדות מהאיחוד האירופי, אלו עשויים להעיב על הצריכה הפרטית בשווקים אלו. מנגד, בארה"ב חלה היחלשות בצמיחה של הצריכה הפרטית ב-2019 הצפויה להימשך, ובברזיל צפויה התאוששות בשנת 2020.

לוח 2- התחזית לקצב הצמיחה של הצריכה הפרטית בשווקי היצוא העיקריים			
	2020	2019	2018
גרמניה	1.3%	1.1%	0.9%
בריטניה	0.8%	1.6%	1.7%
ארה"ב	2.1%	2.4%	2.6%
פולין	4.2%	4.7%	4.5%
ברזיל	2.4%	1.9%	1.9%

בגרמניה, בה חלה האטה משמעותית בפעילות הכלכלית בשנת 2019, הצריכה הפרטית דווקא צפויה לתמוך בכלכלה ולהיתמך על ידי, בין היתר, צעדים פיסקליים שירחיבו את ההכנסות של משקי הבית, כמו גם אינפלציה מתונה ושיעור אבטלה נמוך התורם לעלייה יציבה של השכר הממוצע. אולם הסיכון לתחזית זו מוטה כלפי מטה, שכן רק לאחרונה עודכנה תחזית הצמיחה של הכלכלה לשנת 2020 כלפי מטה.

בבריטניה, המצויה אף היא במגמת האטה, בין היתר על רקע כוונתה לצאת מהאיחוד האירופי ואי הודאות שנוצרה עקב כך, הצריכה הפרטית צמחה

⁴ מקור התחזיות ב-OECD, Economic Outlook, May 2019.

בשנת 2018 בקצב הנמוך ביותר מאז 2012 על רקע ירידה באמון הצרכנים, המובילה לגידול בשיעור החיסכון של משקי הבית. קצב הצמיחה של הצריכה הפרטית צפוי לדעוך בשנת 2020 על רקע מגמות שליליות בשוק העבודה, ירידה באמון הצרכנים ומדיניות מוניטרית מצמצמת. יש לציין כי תחזית זו מניחה כי אי הודאות הגבוהה תוסיף להתקיים בבריטניה גם בשנת 2020, אך במקרה של הבשלת הסכם בין בריטניה לאיחוד האירופי תוסר אי הודאות במידה מסוימת וייתכן שדבר זה יתמוך בצריכה הפרטית.

בפולין, לאחר צמיחה גבוהה בהשוואה היסטורית בשנת 2018, על רקע עלייה גבוהה בצריכה הפרטית נוכח שוק העבודה האיתן ואמון הצרכנים הגבוה, הצריכה הפרטית צפויה להיחלש במעט בשנת 2020. זאת, בשל האטה בגידול בהיקף המועסקים, כאשר השכר צפוי להוסיף לצמוח בחוזקה והמדיניות הפיסקלית תתמוך בהכנסות משקי הבית.

בארזה^ב, לאחר עלייה נאה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה וירידה מקבילה בשיעור האבטלה, הצמיחה בהיקף התעסוקה צפויה להאט וכך גם קצב הצמיחה של הצריכה הפרטית בשנת 2019, ולאחר מכן ב-2020. ובברזיל, הצריכה של משקי הבית הינה היציבה מבין כל רכיבי התוצר כבר לאורך שנתיים וחצי, ונתמכת על ידי התרחבות האשראי למשקי הבית והעלייה בסך השכר במשק. החל מהרביע הרביעי של 2019 רפורמה שתחול בקרן שהחזיקה בחסכונות עבור מועסקים בברזיל צפויה לתמוך בצריכה הפרטית ולהוביל לגידול בקצב הצמיחה בשנת 2020.

שלושה סיכונים עיקריים ניצבים בפני הפעילות של החברות הישראליות המייצרות בד לא ארוג:

1. הסיכון המרכזי הינו הריכוזיות בצד הלקוחות, בדגש על חברות הענק P&G ו-Kimberly Clark, שהינן יצרניות גדולות בסדר גודל עולמי של מוצרי היגיינה וטיפוח אישי. כך לדוגמא, שיעור המכירות של אבגול לשתי חברות אלו בשנת 2018 עמד על כ-56% מסך מכירות החברה בשנה זו; שיעור המכירות של ספאנטק ל-P&G בשנת 2018 עמד כ-36% מסך המכירות; ושיעור המכירות של שלאג תעשיות ל-Kimberly Clark בשנת 2018 עמד על כ-38% מסך המכירות.

לאור הריכוזיות הגבוהה בצד הלקוחות, להפסקת הרכישות על ידי אחד מהלקוחות המרכזיים עלולה להיות השפעה שלילית מהותית על הפעילות של החברות בתחום. כיום המודל העסקי של חברות אלו מתבסס על רכישה של בד לא ארוג מספקים חיצוניים לצד ייצור עצמי, אולם, ייתכן כי בעתיד מודל זה ישתנה ואלו יחליטו להפסיק רכישות מספקים של בד לא ארוג ולהתמקד בייצור עצמי בלבד (רכישה של חברה קיימת או הקמת קווי ייצור) בכדי לחסוך עלויות. מלבד אפשרות זו ניתן לחשוב על סיבות נוספות להפסקת ההתקשרות בין החברות הבינלאומיות לספקיות הישראליות, כגון תמחור גבוה או איכות נמוכה ביחס למתחרות או הפסקת המכירה באזור מסוים בעולם בשל אי הצלחה.

2. החברות בתחום חשופות בפני שינויים ברגולציה במדינות היעד או שינוי בטעמי הצרכנים בפרט בתחום השמירה על הסביבה. זאת משום שחלק ניכר מהמוצרים הסופיים המיוצרים מבד לא ארוג אינו מתכלה ומזהם את הסביבה. כך לדוגמא, לאחרונה התקבלה החלטה בפרלמנט האירופי להילחם בזיהום הים שנוצר ממוצרי פלסטיק חד פעמיים, במסגרתה נקבע בין היתר כי תוך מספר שנים יאסר השימוש בסכו"ם, צלחות וקשיות מפלסטיק וכן יינקטו צעדים מצמצי צריכה כנגד מוצרי פלסטיק אחרים שאינם מתכלים. אימוץ של תקנות כאלו בנוגע למוצרים המיוצרים מבד לא ארוג עשויים להוביל לירידה בביקוש של מוצרים שאינם עומדים בסטנדרטים סביבתיים.

3. החברות הישראליות בתחום הבד הלא ארוג מייצרות במדינות שונות בדרך כלל משיקולי עלות וקירבה לשווקים הסופיים. משכך, ישנה שונות בין טיבן של המדינות בהן ממוקמים קווי הייצור מבחינת גישת הממשל כלפי השקעות זרות. כך לדוגמא, בעוד שעלכד מייצרת במדינות הנתפסות כמעודדות השקעות זרות (גרמניה, פולין וארה"ב) אבגול מייצרת מחוץ לישראל בין היתר במדינות שנתפסות כנוקשות כלפי השקעות זרות (רוסיה, סין והודו). כפי שניתן לראות בתרשים מס' 4, המציג את המדד של ה-OECD הקרוי FDI RRI⁵ ובוחן את מידת המוגבלות שמציבה מדינה כלפי השקעות ישירות זרות בתחומה, המדד ברוסיה, סין והודו גבוה משמעותית מבישראל וארה"ב ובמיוחד מהמדינות האירופיות שצוינו לעיל. על כן, חברות המייצרות במדינות

⁵ Foreign Direct Investments Regulatory Restrictiveness Index

שגישתן נוקשה כלפי משקיעים זרים, מלבד סביבת הפעילות המתגרת, עלולות לעמוד בפני סיכונים כגון הלאמות/הפקעות או פעילות עוינת כלפי משקיעים זרים מצד הממשל.

